

ELS TOPÒNIMS DEL TERME DE TÍRIG (ALT MAESTRAT) A PRINCIPIS DEL SEGLE XIX

Andreu BELTRAN ZARAGOZÀ

Tírig¹ és un municipi valencià, de l'Alt Maestrat que limita amb els termes de la Salzedella, Sant Mateu del Maestrat, Xert, Catí, Albocàsser i les Coves de Vinromà. Actualment té una població d'uns set-cents habitants. Més de la meitat del terme (42,25 km²) és cobert de muntanya, garriga, carrascar i pastures, poc productives; el secà es dedica a cereals, vinya i ametllers. Després de la conquesta fou poblat de cristians per Joan de Brusca, a partir d'Albocàsser, el 1245. Ara és conegut pel conjunt d'abrics amb pintures rupestres del barranc de la Valltorta, a l'extrem sud del terme.

Segons les apreciacions del botànic Cavanilles, l'any 1792 era un llogaret d'uns dos-cents a tres-cents habitants que subsistien amb escassos recursos. El terme, ja es veia llavors poc generós i mancat d'aigua.

Després de la guerra de Successió s'hi havien quedat sols trenta-dues famílies. Quasi tots els cognoms del segle XVI havien desaparegut al segle XVIII. No obstant això a finals d'aquest segle i primeries del XIX es manifesta una gran recuperació demogràfica. Entre els factors del reviscolament es pot incloure la petita immigració procedent d'Aragó, els Ports i el Baix Maestrat².

La font documental del nostre treball és un manuscrit de 133 pàgines conservat a l'ajuntament de Tírig sense cobertes i prou deteriorat. Hem treballat el capítol del segle XIX escrit en català per Josep Alcàsser l'any 1817. El contingut respon a les ordres de reconèixer els passos comunals de ramat. Consisteix en un minuciós recorregut pel terme amb la notació de totes les referències i senyals que marquen l'itinerari de les vies pecuàries i els llocs dedicats a la pastura i sojorn del bestiar. La volta ocupà als perits disset dies repartits durant els mesos de juny, setembre octubre i novembre.

¹ G.E.C. 22: 366.

² Miralles Sales, J. (1978) pàg. 39-58.

Hem recollit tots els topònims de la Visura de Tírig de 1817, document [JA], incloem els noms propis (simples o expressions compostes) geogràfics que designen indrets habitats (casa, caseta, mas), i també els llocs no habitats, peces de terra dedicades a l'agricultura (bancals, camps, feixes, sorts, vinyes i eres), destinades a la ramaderia (bovalars, corrals, corralisses, mallades, malladars, serrades, tancats i tancades); els noms del relleu, les partides, zones de vegetació i arbres destacats (avencs, clots, colls, cantons, coves, carrasques, plans, prats, puntals, racons, romerals, roques, serres i tossals); objectes característics (mollons i creus); els noms de lloc associats amb el pas i els efectes de l'aigua (barrancs, basses, fonts i pous) i els noms de les vies de comunicació (assagadors, passos, camins i carrerons).

Presentem una primera classificació dels topònims menors del terme de Tírig, agrupats per l'apel·latiu, amb la transcripció de les grafies originals del document [JA] per a facilitar-ne la localització en estudis de camp.

1. Alvenc

Alvenc de les Cavalleries [JA, 39]

2. Assagador

Assagador de la Bassa del Colomer [JA, 89]

Assagador de la Carrasca Gossa [JA, 28]

Assagador de la Costa Michana [JA, 86, 90]

Assagador de la Ombrieta [JA, 35]

Assagador de lo Barran del Puchol [JA, 64]

Assagador de Na Morag(u)es [JA, 29, 44]

Assagador del Barranch d'En Chaume [JA, 30]

Assagador del Bovalar [JA, 91]

Assagador del Cam de la Fals a la Feisa Blanca [JA, 61]

Assagador del Camí de Albocàser [JA, 44]

Assagador del Cap de la Palanca [JA, 52]

Assagador del Flaó [JA, 51, 99]

Assagador del Povacho [JA, 35, 43]

Assagador dels Chimens [JA, 35]

Assagadoret de la Viñampla [JA, 57]

Azagador del Mas en Runa [JA, 66]

3. Ballesta

Ballesta de Agustín Barreda [JA, 62]

4. Bancal

Bancal de Antonio Folch dels Carrerons [JA, 78]

Bancal de Arsiso Roda [JA, 58]

Bancal de Jaume Adell [JA, 95]

Bancal de la Riba [JA, 50]

Bancal del Arsa [JA, 27]

Bancal del de Catí | bancal de Joaquín Sospedra de Catí [JA, 31]

Bancal del Pas de la Llebre [JA, 34]

Bancals de la Plana [JA, 35]

5. *Barranc*

Barranc d'En Chaume [JA,30, 68]

Barranc dels Forcallers [JA, 98]

Barranco de la Casa [JA, 24]

Barranquet de la Basola [JA, 31]

Barranquet del Abellar [JA, 34]

Barranquet del Peyró [JA, 29]

Barranquet que baise de les Parades [JA, 32]

Barranquets de l'Ayguia [JA, 93]

6. *Bassa*

Bassa de la Valltorta [JA, 26]

Bassa de la Vila [JA, 44]

Bassa del Colomer [JA, 24, 44, 70, 89]

Bassa del Mas Roig [JA, 73, 74]

7. *Bovalar*

Bovalar [JA, 88]

Bovalar de Bais [JA, 70]

8. *Camp*

Cam de Na Fals [JA, 61]

9. *Camí*

Camí de Albocáser [JA, 27]

Camí de Catí [JA, 33, 58, 81]

Camí de la Baciella [JA, 94]

Camí de la Basa de la Baciella [JA, 94]

Camí de la Basa de la Valltorta [JA, 28 42]

Camí de la Dresera [JA, 90]

Camí de la Salsadella [JA, 95]

Camí de la Salsadella a Catí [JA, 98]

Camí de les Coves [JA, 42]

Camí de Na Fals [JA, 98]

Camí de Sant Mateu [JA, 24, 62, 65]

Camí de Santa Bàrbera [JA, 84, 89]

Camí del Chinovar [JA, 66]

Camí del Mas d'En Torres [JA, 81]

Camí del Seminteri / Simenterio [JA, 84 88]

Camí Vell [JA, 89]

Camínet del Mas d'En Dotó [JA, 69]

Camino dels Rebasals [JA, 26]

10. *Campàs*

Campàs de Jayme Matamoros [JA, 24]

11. Cantó

- Cantó de Na Fals [JA, 65]
- Cantó de Na Roiseta [JA, 24]

12. Carasca

- Carasca Grossa [JA, 28]
- Carrasca de les Sisternes [JA, 39]
- Carrasca del Coll [JA, 90]
- Carrasques d'En Bordellàs [JA, 25 84]

13. Carreró

- Carreró del Pou de la Cadena [JA, 28]

14. Casa

- Casa de Pasqual Albalad [JA, 88]
- Casa de Vicén Salvador [JA, 84]

15. Caseta

- Caseta dels Catinencs Sospedras [JA, 31]
- Caseta dels hereus de Miguel Albalad [JA, 95]

16. Clot

- Clot de l'Antian / Antiana [JA, 65, 70]

17. Coll

- Coll de Cabres [JA, 75, 99]
- Collet dels Espletés [JA, 63]

18. Corral

- Corral d'Escorriola / Corriola [JA, 84 88]
- Corral de Grabiell Adell [JA, 93]
- Corral de Mateo Muntull [JA, 88]
- Corralet del Mahet [JA, 58]

19. Corralissa

- Corralissa és de Semion [JA, 66]

20. Cova

- Cova de la Figuera [JA, 67]
- Cova Fumada [JA, 67]
- Cova Paredada [JA, 60, 67]
- Cova Roja [JA, 67, 73]
- Coves d'En Roig [JA, 92]
- Coveta de damun lo barranc d'En Chaume [JA, 30]
- Coveta del Barran d'En Chaume [JA, 68]
- Coveta del Sort [JA, 78]

21. Creu

Creu del Pigró [JA, 84]
Creu del Terme [JA, 93]

22. Era

Era o Serradeta de Valentí Roda [JA, 88]

23. Feixa

Feycha Blanca [JA, 63]
Feysa de Josef Paulo [JA, 93]

24. Font

Fon del Bosquet de N'Abril [JA, 90, 95]

25. Mallada

Mallada de Coll de Cabres [JA, 77]
Mallada de l'Inferneta [JA, 69]

26. Malladar

Malladar de la Roca de les tre-soques [JA, 39]
Malladar de Mort-de-Set [JA, 77]
Malladar del Cap de la Roca [JA, 63]

27. Mas

Mas Blanch [JA, 67]
Mas d'En Groc [JA, 100]
Mas de Esteve [JA, 64]
Mas de Tomàs Adell [JA, 42]
Mas Roig [JA, 50]
Maset d'En Sorolla [JA, 39]
Maset Nou de Chuan Roda [JA, 63]

28. Molló

Molló de la Redonda [JA, 93]
Molló de la Serra que es diu del Molló [JA, 68]

29. Pas

Pas de la Llebra [JA, 33]

30. Pla

Pla del Avenar [JA, 74]
Pla del Hom [JA, 26], Pla del Om [JA, 35]

31. Pou

Pou de la Cadena [JA, 60, 84]
Pou de la Vila [JA, 44]
Pou del Cup [JA, 31 58, 68]
Pou del Mas d'En Runa [JA, 66]
Pou del Puchol [JA, 24 64]

32. *Prat*

Prat de les Coves [JA, 28]

33. *Puntal*

Puntal dels Buytres [JA, 66]

Puntalet de la Basola [JA, 68]

34. *Racó*

Racó d'En Pastor [JA, 60, 66, 98]

Racó de la Fontanella de Chaume Matamoros [JA, 65]

35. *Romeral*

Romeralet de Seminon [JA, 66]

36. *Roca*

Roca del Bosquet de N'Abril [JA, 63]

Roques d'En Valls [JA, 68]

37. *Serra*

Serra de la Creu [JA, 75]

Serra del Molló [JA, 74, 99]

38. *Serrada*

Serrada (que és) de Seràpio Matamoros [JA, 24, 50]

Serrades de Matamoros [JA, 85]

Serrades de Miguel Sales [JA, 85]

Serradeta de Chusef Calduch [JA, 84]

Serradeta de la Era [JA, 84]

Serradeta de Maria Francisca Prats [JA, 84]

Serradeta de Miguel Sales [JA, 83, 84]

Serradeta de N'Agustí [JA, 44]

Serradeta dels ereus de Visén Roda [JA, 50]

39. *Sort*

Sort dal de Na Dominga [JA, 83]

Sort de Blay Alcàser [JA, 93]

Sort de Chaume Adell de la carratera [JA, 92]

Sort de Chaume Puig [JA, 93]

Sort de Chuan Folch [JA, 93]

Sort de Chusep Prats de Pasqual [JA, 100]

Sort de herederos de Joaquín Gosalbo [JA, 75]

Sort de Jaume Roda [JA, 77]

Sort de Jayme Matamoros [JA, 75]

Sort de Mateu Muntull [JA, 100]

Sort de Na Dominga [JA, 83, 85]

Sort de Na Moragues [JA, 29]

Sort de Raymundo Albalad [JA, 100]

Sort de Roque Tomàs [JA, 75]
Sort de Severino Prats [JA, 75]
Sort de Vicén Roda [JA, 93]
Sort de Vicén Roda de German [JA, 62]
Sorts del Bovalar de Dal [JA, 70]
Sorts del Calvari Vell [JA, 90]

40. *Tancada*

Tancada de Agustín Barreda [JA, 25]
Tancada de Fransisco Roda [JA, 33]
Tancada de la Monserrada [JA, 75]
Tancada de la Morellana [JA, 30, 57]
Tancada de la Ombrieta [JA, 44]
Tancada de los herederos de Visente Roda [JA, 33]
Tancada de Tomàs Adell [JA, 43]
Tancada del cam de Na Fals [JA, 60] Tancat del cam de Na Fals [JA, 61]
Tancada del Carrascalet [JA, 83]
Tancada del Mas d'En Runa [JA, 60, 66]
Tancada del Mas de Escrig [JA, 98]
Tancada del Mas de Esteve [JA, 73]
Tancada del Mas de Narbonés [JA, 96]
Tancada del Mas Nou de Chuan Roda [JA, 63]
Tancada dels ereus de Chuan Roda [JA, 62]
Tancada dels hereus de la viuda [JA, 34]

41. *Tancat*

Tancat de Folch y de Severino Prats [JA, 83]
Tancat de Jayme Matamoros [JA, 81]
Tancat de Manuel Puig [JA, 89]
Tancat de Mateu Montull [JA, 77]
Tancat de Seràpio [JA, 85]
Tancadet de Bautista Paulo [JA, 26]
Tancadet de Chaume Puig [JA, 94]
Tancadet de Christóval Roda [JA, 91]
Tancadet de Chuan Segarra [JA, 89]
Tancadet de Chusep Roda [JA, 88]
Tancadet de Climén Prats [JA, 88]
Tancadet de Grabiél Roda [JA, 88]
Tancadet de Manuel Ballesté [JA, 88]
Tancadet de Míguel Prats [JA, 84]
Tancadet de Roque Tomàs [JA, 89]
Tancadet de Vicén Roda [JA, 84]

42. *Tossal*

Tosal de Na Molinos [JA, 99]
Tosalet [JA, 99]
Tosalet de Munter [JA, 100]

43. *Vinya*

Vinya de Bautista Paulo [JA, 62]
Vinya de Clemente Prats [JA, 57]
Vinya de Domingo Roda [JA, 52]
Vinya de Fideli [JA, 99]
Vinya de Jayme Roda [JA, 64]
Vinya de Pere Roda [JA, 98]
Vinya de Vicén Puig [JA, 52]
Vinya del Chimén [JA, 26]
Vinya del Mas Blanc [JA, 51]
Vinya del Mas d'En Groch [JA, 87]

ORDENACIÓ ALFABÈTICA DELS TOPÒNIMS MENORS, REGISTRATS SENSE L'APEL·LATIU.

L'AVENAR [JA, 74]
La BACIELLA [JA, 89]
La BASOLA [JA, 31, 58]
La CALBA [JA, 98]
La CARRATERA [JA, 92]
La COSTA MICHANA [JA, 91]
La DRESERA [JA, 42]
La FOSETA [JA, 89]
La FOYA [JA, 35, 39]
La LLACUNETA [JA, 24]
La MORRATELLA [JA, 99]
La OMBRIETA [JA, 26, 35, 44]
La PALANCA [JA, 32, 50, 60, 87]
La PAREDASA [JA, 93]
La PARIDERA [JA, 73]
La RAMBLA [JA, 24, 50]
La REDONDA [JA, 34, 81]
La VILAVELLA [JA, 64]
La VIÑAMPLA DE MIGUEL RODA [JA, 57]
Les BLANQUES [JA, 70]
Les CAVALLERIES [JA, 39, 43]
Les COVARCHELLES [JA, 26]
Les COVES [JA, 63]
Les FONTETES [JA, 83]
Les FORQUES [JA, 44]
Les FOYETES (de l'herm de Fransisco Roda) [JA, 39]
Les LLACUNETES [JA, 28]
Les PARADES [JA, 58, 100]
Les SERRADES [JA, 85]
Les SISTERNES [JA, 81]
Lo CHIMENET / CHIMEVET [JA, 26, 35]
Lo CHINOVAR [JA, 60, 66]
Lo CLOTAL [JA, 29]
Lo COLOMER [JA, 50]
Lo CUARTO [JA, 92]
Lo FLAÓ [JA, 50, 73]
Lo FLAONET [JA, 50]
Lo FOSAR NOU [JA, 89]
Lo LLOYSA / LLUÏSAR [JA, 81, 93]
Lo MAET [JA, 58]
Lo PLA [JA, 50]
Lo POVACHO [JA, 39, 43]
Lo REGALL [JA, 62]
Lo RIU [JA, 44]
Lo SALDONAR [JA, 94]
Lo SEMINTERIO [JA, 88]
Lo TOLLET [JA, 35]
Lo TORRENTILL [JA, 29]
Los CAVEIS [JA, 57]
Los CHENTISCLÀS [JA, 37]
Los CLAPERALS [JA, 51]
Los CORRALS [JA, 100]
Los FORCALLETS [JA, 98]
Los RIBASALS [JA, 26]
Los TOLLS [JA, 27]
MONTE BLANCO [JA, 34, 92]
MORT-DE-SET [JA, 77]

RELACIÓ ALFABÈTICA DELS TOPÒNIMS DEL TERME DE TÍRIG REGISTRATS EN EL DOCUMENTS [JA] AMB GRAFIES NORMALITZADES.

Les entrades que van seguides de un número entre parèntesis serveixen d'apel·latiu d'un genèric acompanyat de la preposició *de*. Les entrades en negreta són topònims simples. Quan les entrades van seguides d'altres anotacions, les darreres corresponen a topònims compostos, creats a partir dels primers mitjançant un genèric que va indicat amb el número entre parèntesis que correspon als del primer llistat.

Abellar, l' (5)	Covaxelles, les
Aigua, l' (5)	Coves (32)
Albocàsser (9) > Camí de Albocàsser (2)	Coves, les (9)
Antian l' / Antiana l'(16)	Creu, la (37)
Arça, l' (4)	Cup, lo (31)
Avenar, l' > Avenar, l' (30)	Drecera, la > Drecera, la (9)
Baciella, la > Baciella, la (9) > Bassa de la	Era, la (38)
Baciella (9)	Espleters, els (17)
Baix, de, (7)	Figuera, la (20)
Bassola, la > Bassola, la (5, 33)	Flaó, lo > Flaó (2)
Blanques, les	Flaonet, lo
Bovalar de Dalt (39)	Foia, la
Bovalar, (7) >Bovalar (2)	Foietes, les (de l'herm de Fco. Roda)
Buitres (33)	Fontanella de Jaume Matamoros, la (34)
Cabres, de (17) > Coll de Cabres, de 25	Fontetes, les
Cadena, la (31) > Pou de la Cadena 13	Forcallets, los Forcallets, los (5)
Calba, la	Forques, les
Calvari Vell (39)	Fossar Nou, lo
Cap de la Roca (26)	Fosseta la
Carrascalet, el (40)	Ginovar, lo > Ginovar, lo (9)
Carretera, la	Infernet, de l' (25)
Casa, la (5)	Les Coves
Catí (9)	Llacuneta, la
Cavalleries (1)	Llacunetes, les
Cavalleries, les	Llebra, la (29) > Pas de la Llebre, lo (4)
Caveis, los	Llentiscars, los
Cisternes, les Cisternes, les (12)	Lluïssar, lo
Claperals, los	Maet, lo
Clotal, lo	Molló, lo (37) > Serra del Molló (28)
Coll, el (12)	Monserrada, la (40)
Colomer, lo	Monte Blanco
Colomer, lo (6) > Bassa del Colomer (2)	Morellana, la (40)
Corrals, los	Morratella, la
Costa Mitjana, la Costa Mitjana (2)	Mort-de-Set > Mort-de-Set (26)

Om, l' (30)
Ombrieta, la > Ombrieta, la (2, 40)
Palanca, la > Cap de la Palanca (2)
Parades, les > Parades, les (5)
Paredassa, la
Paridera, la
Peiró, lo (5)
Pigró, lo (21)
Pla, lo
Plana, la (4)
Povatxo, lo > Povatxo (2)
Putxol, lo (31) > Barranc del Putxol (2)
Quarto, lo
Rambla, la
Redonda, la > Redonda, la (28)
Regall, lo
Riba la (4)
Ribasals, los > Rebassals, els (9)
Riu, lo
Roca de les tres soques (26)

Saldonar, lo
Salsadella, la (9) > Salsadella, la a Catí (9)
Sant Mateu (9)
Santa Bàrbera (9)
Seminterio, lo > Seminteri / Simenterio (9)
Serrades, les
Sort, el (20)
Terme, el (21)
Tollet, lo
Tolls, los
Torrentill, lo
Valltorta, la (6) > Bassa de la Valltorta (9)
Vila, la (6, 31)
Vilavella, la
Ximeus (2) Ximeu, lo (43)
Ximevet / Ximevet, lo

ESTUDI DELS TOPÒNIMS

El quadre geogràfic al qual pertany el recull és el terme de Tírig.

Per a la caracterització de la toponímia d'aquesta zona, hem acudit a la presentació sistemàtica dels noms de lloc recollits, atenent a diversos criteris.

Segons el criteri semàntic, la majoria dels topònims corresponen a paraules o expressions catalanes intel·ligibles per la gent de la comarca. Només un petit grup pertany als anomenats «fòssils», sobre els quals, hem investigat per tal de plantejar hipòtesis referents als noms comuns cristalitzats que representen.

Pertanyents a estadis lingüístics del passat, o conceptes abandonats tenim: *arça*, *ximeu*, *parada*, *peiró*, *pigró* i *putxol* i els noms les viles que envolten el terme estudiat.

Les variants formals que presenten alguns topònims, responen en alguns casos a la fonètica dialectal de la zona i del moment.

Pel que fa al vocalisme alguns noms mostren variacions:

En posició àtona

a / e: Bàrbera; llebre/llebra

e / i: Seminteri; Semion

o / u: Chusep; Chuan

e / a: an Tiana; Salsadella; carratera

Quant a les consonants, destaca la pèrdua de la *-r* final en alguns mots:

en el plural: *Espletés; chentisclàs*

en el singular: *Dotó; Ballesté; Arçà; Lloysà*

front al manteniment general: *lluïsar; avenar; abellar; fosar; bovalar; Chinovar; Munter; colomer; Alcàser; Albocàser; Pastor; Salvador, etc.*

L'elisió de la -t final es mostra en:

Climén, Vicén, dal, fon

L'elisió de -p final apareix en:

Cam

Alres canvis consonàntics propis de pronúncies vulgars:

Grabiel

La confusió de la palatal lateral amb la palatal fricativa en posició inicial de paraula (tal com ocorre actualment a la zona en mots com *llentilla* i *lliri blau*) es manifesta al document en el mot *llentisclars* [3entisklas]:

Chentisclàs

La pronúncia ioditzada de la palatal fricativa (fenomen actual i repetit en altres paraules del document) es troba en la paraula *rogeta* [roi3eta]

Roiseta

La classificació dels topònims amb morfemes derivatius, mostra igualment diferents estadis de formació dels topònims.

Derivats diminutius:

a) Els diminutius acabats amb *-ol, -ola, -ell, -ella, -ill* :

-ol,a: *bassola, putxol*

-ell, a: *morratella, covarxelles, fontanella, baciella*

-ill: *torrentill*

b) Els diminutiu acabats en *-et*:

-et, a: *flaonet, foietes, fosseta, ombrieta, forcallets, fontetes, carrascalet, tollet, llacuneta, ximevet, infernet*.

Derivats antics formats amb *-arxa, -atxo*:

-arxa: *covarxelles*

-atxo: *povatxo*.

Derivats augmentatius:

-às, a: *paredassa*.

Derivats col·lectius:

-er: *espleter*

Indicadors de 'zona caracteritzada per...'

-al: *clotal, ribassals, claperals, carrascalet*

Indicadors de 'lloc d'utilitat on hi ha o es produeix...'

-ar: *lluïssar, saldonar, avenar, llentiscars, abellar*

Segons la llengua de la qual provenen, els mots catalans són els predominants.

Un conjunt reduït representa el contacte amb el castellà aragonés o xurro: en relació amb la ramaderia: *quarto, redonda, serrada, paridera*; pel contacte històric tenim: *Monte Blanco, buitre, baciella*.

És remarcable l'absència total de mots d'origen àrab.

Sobre les estructures que presenten els prop de dos-cents topònims del nostre conjunt, només la quarta part (22,5%) presenten una forma simple, i corresponen a un antic nom, en singular o plural, en general amb morfemes derivatius. Rarament són composts descriptius. La resta, que representa la majoria, són composts relacionals no aglutinats, formats per l'apel·latiu, la preposició de i el nom propi, indicador de la situació la dependència, el veïnatge, la possessió, el contingut, etc. Els usos metafòrics no són molt abundants.

La classificació dels topònims segons el sentit, atenent a allò que designen o designaven, ha permès de distingir set grups: els referits al relleu, els hidrònims, aquells que indiquen les característiques del sòl, els relacionats amb la flora, la fauna, els que suposen alguna activitat humana o aspectes relacionats amb l'home i els que indiquen alguna qualificació de l'objecte.

Aquesta qualificació permet relacionar paraules antigues i modernes, amb un mateix sentit.

Incorporem explicacions i informacions per establir hipòtesis sobre l'origen d'alguns topònims. El nostre treball es basa fonamentalment en fonts escrites, i en alguna informació sobre la zona. Caldria un treball exhaustiu de camp, i el contrast amb altres documents més antics o contemporanis.

1. EL RELLEU

1.1. La plana

Els apel·latius simples *lo Pla*, i *la Plana* esdevenen topònims per designar certes parts del terme. El segon apareix formant part d'un compost derivatiu de situació: *los bancals de la Plana*.

1.2. Les eminències

Per denominar elevacions arrodonides s'empra la comparació amb el pastís amb forma de panada farcit de brull: *lo Flaó*, i amb el sufix diminutiu *lo Flaonet*. El primer serveix per donar nom, relacionat amb la situació, al compost: *l'assagador del Flaó*.

Les hipòtesis sobre l'origen del topònim derivat o compost *La Morratella* són diverses. Sembla que hi ha participat el substantiu *morro*, que s'aplica en la zona, per comparació, a algunes elevacions. Tanmateix, podria tractar-se d'un llinatge *Moratell*, *Moratella*; o d'un derivat del color morat (encara que més improbable), o d'una forma procedent del llatí MURU 'mur', de MORALE 'suau', o de MAURU...

1.3. Les depressions

Certa part del terme es designa amb el derivat col·lectiu *lo Clotal*. Una altra amb el topònim *la Foia*, que es mantenia com a apel·latiu amb el sufix diminutiu en les foietes de l'erm de *Francisco Roda*.

Relacionat amb l'anterior registrem *la Fosseta*.

L'apel·latiu simple *lo Coll* ha esdevingut topònim, que forma part d'un compost relacional de situació la carrasca del Coll.

Les Covarxelles, derivat plural, de cova, amb el sufix despectiu *-arxa* i el diminutiu *-ella*, s'aplica a una altra zona on hi ha les cavitats.

El compost descriptiu aglutinat *la Valltorta* format probablement per vall 'depressió entre muntanyes' i l'adjectiu tort 'tortuós' (DECLC, VIII,583), apareix en el compost relacional de situació: *la bassa de la Valltorta* que serveix al seu torn per formar-ne un altre: *lo camí de la bassa de la Valltorta*.

1.4. Parets inclinades

El desnivell del terreny serveix per donar nom al bancal de la Riba

Los Ribassals, sembla ser un derivat col·lectiu de ribàs. En un altre lloc, trobem formant un compost relacional de situació, *lo camí dels Ribassals*, que